

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 20.5.2020
COM(2020) 524 final

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik¹ in zlasti člena 5(2) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Komisija je 17. decembra 2019 sprejela letno strategijo za trajnostno rast, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2020. Pri tem je ustrezno upoštevala evropski steber socialnih pravic, ki so ga 17. novembra 2017 razglasili Evropski parlament, Svet in Komisija. Komisija je 17. decembra 2019 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja, v katerem Slovenije ni opredelila kot eno od držav članic, za katere bo opravljen poglobljen pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi priporočilo za priporočilo Sveta glede ekonomske politike euroobmočja.
- (2) Poročilo o državi za Slovenijo za leto 2020² je bilo objavljeno 26. februarja 2020. V njem so bili ocenjeni napredek Slovenije pri izvajanju priporočil za posamezno državo, ki jih je Svet sprejel 9. julija 2019³, nadaljnje ukrepanje glede priporočil, sprejetih v prejšnjih letih, in napredek pri doseganju njenih nacionalnih ciljev iz strategije Evropa 2020.
- (3) Svetovna zdravstvena organizacija je 11. marca 2020 uradno razglasila izbruh COVID-19 za svetovno pandemijo. Gre za hude izredne razmere v javnem zdravju za

¹ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

² SWD(2020) 523 final.

³ UL C 301, 5.9.2019, str. 143.

državljanke, družbe in gospodarstva. Nacionalni zdravstveni sistemi so zaradi pandemije pod hudim pritiskom, prihaja pa tudi do motenj v svetovnih dobavnih verigah, volatilitnosti na finančnih trgih, šokov v povpraševanju potrošnikov ter negativnih učinkov v različnih sektorjih. Pandemija ogroža delovna mesta in dohodke ljudi ter poslovanje podjetij. Povzročila je velik gospodarski šok, ki že ima resne posledice v Evropski uniji. Komisija je 13. marca 2020 sprejela sporočilo⁴, v katerem je pozvala k usklajenemu gospodarskemu odzivu na krizo, ki vključuje vse akterje na nacionalni ravni in na ravni Unije.

- (4) Več držav članic je razglasilo izredne razmere ali uvedlo izredne ukrepe. Vsi izredni ukrepi bi morali biti strogo sorazmerni, potrebni, časovno omejeni ter skladni z evropskimi in mednarodnimi standardi. Zanje bi morala veljati demokratični nadzor in neodvisni sodni nadzor.
- (5) Komisija je 20. marca 2020 sprejela sporočilo o uporabi splošne odstopne klavzule Pakta za stabilnost in rast⁵. Klavzula, kot je določena v členih 5(1), 6(3), 9(1) in 10(3) Uredbe (ES) št. 1466/97 ter členih 3(5) in 5(2) Uredbe (ES) št. 1467/97, olajšuje usklajevanje proračunskih politik v času resnega upada gospodarske aktivnosti. Komisija se je v svojem sporočilu strinjala s Svetom, da glede na pričakovani resni upad gospodarske aktivnosti zaradi izbruha COVID-19 sedanje razmere dovoljujejo uporabo klavzule. Ministri za finance držav članic so se 23. marca 2020 strinjali z oceno Komisije. Uporaba splošne odstopne klavzule omogoča začasni odklon od prilagoditvene poti za doseg srednjeročnega proračunskega cilja, če to srednjeročno ne ogroža vzdržnosti javnih financ. Poleg tega se lahko Svet na priporočilo Komisije odloči, da za korektivni del sprejme revidirano fiskalno usmeritev. Splošna odstopna klavzula ne pomeni začasnih prekinitve postopkov Pakta za stabilnost in rast. Državam članicam omogoča, da odstopajo od proračunskih zahtev, ki bi se sicer uporabljale, Komisiji in Svetu pa, da sprejmeta potrebne ukrepe za usklajevanje politik v okviru Pakta.
- (6) Potrebno je nadaljnje ukrepanje za omejitev širjenja in nadziranje pandemije, okrepitev odpornosti nacionalnih zdravstvenih sistemov, ublažitev socialno-ekonomskih posledic pandemije s podpornimi ukrepi za podjetja in gospodinjstva ter zagotovitev ustreznih zdravstvenih in varnostnih pogojev na delovnem mestu, da bi se ponovno vzpostavila gospodarska aktivnost. Unija bi morala v celoti izkoristiti različna orodja, ki so ji na voljo za podporo prizadevanjem držav članic na teh področjih. Hkrati bi morale države članice in Unija sodelovati pri pripravi ukrepov, potrebnih za vrnitev v normalno delovanje naših družb in gospodarstev ter trajnostne rasti, med drugim vključno z zelenim in digitalnim prehodom ter ob upoštevanju vseh spoznanj, pridobljenih med krizo.
- (7) Kriza zaradi COVID-19 je razkrila prožnost, ki jo enotni trg omogoča za prilagajanje na izredne okoliščine. Da pa bi se zagotovil hiter in neoviran prehod v fazo okrevanja ter prosti pretok blaga, storitev in delavcev, je treba izredne ukrepe, ki ovirajo normalno delovanje enotnega trga, odpraviti takoj, ko ne bodo več nujno potrebni. Trenutna kriza je pokazala na potrebo po načrtih za pripravljenost na krize v zdravstvenem sektorju, ki vključujejo zlasti boljše nabavne strategije, diverzificirane dobavne verige in strateške zaloge osnovne opreme. To so ključni elementi za razvoj širših načrtov za pripravljenost na krize.

⁴ COM(2020) 112 final.

⁵ COM(2020) 123 final.

- (8) Zakonodajalec Unije je že spremenil ustrezna zakonodajna okvira⁶, da bi lahko države članice za ublažitev izrednih učinkov pandemije COVID-19 uporabile vsa neporabljena sredstva iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Te spremembe bodo zagotovile dodatno prožnost ter poenostavljene in racionalizirane postopke. Za zmanjšanje pritiskov na denarni tok lahko države članice v obračunskem letu 2020–2021 uporabijo tudi 100-odstotno stopnjo sofinanciranja iz proračuna Unije. Slovenija je pozvana, da v celoti izkoristi navedene možnosti za pomoč posameznikom in sektorjem, ki so jih opisani izzivi najbolj prizadeli.
- (9) Socialno-ekonomske posledice pandemije bodo zaradi različne specializacije in koncentracije gospodarskih dejavnosti po vsej verjetnosti neenakomerno porazdeljene po slovenskih regijah. To pomeni znatno tveganje, da že opaženi trend poglobljanja razlik med glavnim mestom in preostalimi deli države postane še bolj izrazit. V povezavi s tveganjem začasne prekinitve procesa konvergence med državami članicami sedanje razmere zahtevajo ciljno usmerjene odzive politike.
- (10) Slovenija je 30. aprila 2020 predložila nacionalni reformni program za leto 2020 in program stabilnosti za leto 2020. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.
- (11) Za Slovenijo trenutno veljata preventivni del Pakta za stabilnost in rast ter pravilo glede dolga.
- (12) Svet je 13. julija 2018 Sloveniji priporočil, naj zagotovi, da nominalna stopnja rasti neto primarnih javnofinančnih odhodkov⁷ v letu 2019 ne bo preseгла 3,1 %, kar je ustrezalo letni strukturni prilagoditvi v višini 0,65 % BDP. Celovita ocena Komisije za leto 2019 ter za leti 2018 in 2019 skupaj potrjuje znaten odklon od priporočene prilagoditvene poti za doseg srednjeročnega proračunskega cilja. Vendar glede na uporabo splošne odstopne klavzule nadaljnji ukrepi v okviru postopka zaradi znatnega odklona za Slovenijo niso upravičeni.
- (13) V programu stabilnosti za leto 2020 vlada načrtuje, da se bo nominalni saldo poslabšal s presežka v višini 0,5 % BDP v letu 2019 na primanjkljaj v višini 8,1 % BDP v letu 2020. Glede na program stabilnosti za leto 2020 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP po zmanjšanju na 66,1 % BDP v letu 2019 povečal na 82,4 % BDP v letu 2020. Na makroekonomske in fiskalne obete vpliva velika negotovost zaradi pandemije COVID-19.
- (14) Slovenija je v odziv na pandemijo COVID-19 in v okviru usklajenega pristopa Unije sprejela proračunske ukrepe za povečanje zmogljivosti svojega zdravstvenega sistema, zaježitev pandemije ter zagotovitev pomoči posameznikom in sektorjem, ki so bili še posebej prizadeti. Glede na program stabilnosti za leto 2020 so navedeni proračunski

⁶ Uredba (EU) 2020/460 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. marca 2020 o spremembi uredb (EU) št. 1301/2013, (EU) št. 1303/2013 in (EU) št. 508/2014 glede posebnih ukrepov za mobilizacijo naložb v zdravstvenih sistemih držav članic in v drugih sektorjih njihovih gospodarstev v odziv na izbruh COVID-19 (Naložbena pobuda v odziv na koronavirus) (UL L 99, 31.3.2020, str. 5, ter Uredba (EU) 2020/558 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2020 o spremembi uredb (EU) št. 1301/2013 in (EU) št. 1303/2013 glede posebnih ukrepov za zagotovitev izredne prožnosti pri uporabi evropskih strukturnih in investicijskih skladov v odziv na izbruh COVID-19 (UL L 130, 24.4.2020, str. 1).

⁷ Neto primarne javnofinančne odhodke sestavljajo vsi javnofinančni odhodki brez odhodkov za obresti, odhodkov za programe Unije, v celoti izravnanih s prihodki iz skladov Unije, in nediskrecijskih sprememb pri odhodkih za denarna nadomestila za brezposelnost. Nacionalno financirane bruto investicije v osnovna sredstva so zglajene na obdobje štirih let. Diskrecijski ukrepi na strani prihodkov ali zakonsko določena povečanja prihodkov so vračunani. Enkratni ukrepi na strani prihodkov in na strani odhodkov so pobotani.

ukrepi znašali 4,4 % BDP. Ukrepi vključujejo sheme krajšega delovnega časa za delavce na začasnem čakanju in samozaposlene (2,3 % BDP), višje odhodke za zdravstveno varstvo (0,5 % BDP), nadomestila za delavce, ki delajo (0,4 % BDP), krizni dodatek za zaposlene v javnem sektorju (0,4 % BDP), odlog plačila davkov (0,4 % BDP) in finančno pomoč za ranljive skupine (0,2 % BDP). Poleg tega je Slovenija napovedala ukrepe, ki ne bodo imeli neposrednega proračunskega učinka, vendar bodo prispevali k podpiranju likvidnosti podjetij ter so v programu stabilnosti za leto 2020 ocenjeni na 5,1 % BDP. Ti ukrepi vključujejo poročstva za kredite (4,8 % BDP), odlog plačila davkov (0,2 % BDP) in oprostitev plačila prispevkov za socialno varnost za samozaposlene (0,1 % BDP). Vendar so v pomladanski napovedi Komisije 2020 vsi odlogi plačila davkov obravnavani kot likvidnostni ukrepi brez negativnega proračunskega učinka v letu 2020. Ukrepi, ki jih je sprejela Slovenija, so na splošno v skladu s smernicami iz sporočila Komisije o usklajenem gospodarskem odzivu na izbruh COVID-19. Polno izvajanje navedenih ukrepov in nato preusmeritev fiskalnih politik v doseganje preudarnih srednjeročnih fiskalnih položajev, če gospodarske razmere to dopuščajo, bosta srednjeročno prispevala k ohranitvi vzdržnosti javnih financ.

- (15) Glede na pomladansko napoved Komisije 2020 in ob predpostavki nespremenjenih politik naj bi saldo sektorja država Slovenije v letu 2020 znašal $-7,2$ % BDP, v letu 2021 pa $-2,1$ % BDP. Delež dolga sektorja država naj bi dosegel $83,7$ % BDP v letu 2020 in $79,9$ % v letu 2021.
- (16) Komisija je 20. maja 2020 izdala poročilo, pripravljeno v skladu s členom 126(3) Pogodbe, ker naj bi Slovenija v letu 2020 presegla prag primanjkljaja v višini 3 % BDP. V celoti gledano analiza kaže, da merilo glede primanjkljaja, kakor je opredeljeno v Pogodbi in Uredbi (ES) št. 1467/1997, ni izpolnjeno.
- (17) Slovenija je 12. marca 2020 razglasila epidemijo COVID-19 v skladu z Zakonom o nalezljivih boleznih in sprejela ukrepe za javno zdravje, da bi zajezila širjenje virusa. Ti so vključevali usklajevanje zadevnih funkcij javnega zdravja, primarne in sekundarne ravni oskrbe in drugih storitev ter uvedbo ustreznega protokola za testiranje. Hkrati je Slovenija uvedla stroge ukrepe omejitve gibanja, odprte pa so ostale trgovine s hrano, lekarne, banke, bencinske črpalke in pošte. Ukrepi za javno zdravje in ukrepi omejitve gibanja so Sloveniji v prvem valu (od marca do maja) pomagali preprečiti, da bi število resno obolelih preseglo zmogljivosti zdravstvenega sistema države. Zaradi ukrepov omejitve gibanja pa so številna podjetja začasno ustavila ali omejila svoje dejavnosti. V odprtem in izvozno usmerjenem gospodarstvu, kakršno je slovensko, so motnje v dobavni verigi in manjše svetovno povpraševanje po izdelkih še posebej močno vplivali na rast. Ob negotovosti glede gospodarskih gibanj je bilo veliko naložbenih odločitev v zasebnem sektorju odloženih. Promet in turizem, dva najpomembnejša sektorja slovenskega gospodarstva, bosta zaradi krize predvidoma najbolj prizadeta in njun prihodek naj bi se v letu 2020 skrčil za 70 %, zato se v letu 2020 pričakuje zelo velik padec BDP.
- (18) Do konca aprila 2020 so slovenski organi sprejeli dva paketa ukrepov za ublažitev šoka, ki ga je povzročil COVID-19⁸. Prvi paket za omilitev posledic krize v vrednosti približno 3,1 milijarde EUR, kar ustreza okoli 6,4 % BDP, se osredotoča predvsem na zaščito delovnih mest in socialno ranljivih skupin. Država krije nadomestilo plače, nadomestilo za bolniške odsotnosti in prispevke za socialno varnost za delavce na

⁸ Komisija je sprejela začasni okvir za tovrstne ukrepe državne pomoči, ki med drugim zajema zaščitne ukrepe v zvezi s sposobnostjo preživetja podjetij; UL C 91I, 20.3.2020, str. 1.

začasnem čakanju ter prispevke za pokojninsko zavarovanje za zaposlene, ki delajo. Za ublažitev likvidnostnih omejitev podjetij in gospodinjstev se lahko odplačevanje kreditov odloži za do 12 mesecev. Drugi paket v vrednosti približno 2 milijardi EUR, kar ustreza okoli 4,2 % BDP, zagotavlja predvsem likvidnostno pomoč podjetjem. Paket vključuje shemo državnih poroštev za bančne kredite podjetjem; shema omogoča odobritev kreditov, zavarovanih s poroštvom države, v višini do 70 % glavnice za velika podjetja ter do 80 % glavnice za mala in srednja podjetja. Odlog plačila davkov in oprostitev plačila prispevkov za socialno varnost ter pospešitev pogodbenih plačil s strani javnih organov naj bi pomagali podjetjem ublažiti težave z likvidnostjo in dostopom do financiranja.

- (19) Ker se je povpraševanje po zdravstvenih storitvah na začetku izbruha COVID19 povečalo, se je Slovenija soočala z izzivi, kako zagotoviti zadostne zdravstvene zmogljivosti. Izbruh virusa je razkril strukturne probleme v zdravstvenem sistemu. Relativno majhno število zdravnikov na primer predstavlja dodaten izziv v boju proti epidemiji. Zato je pomembno, da se zaposli več usposobljenih zdravstvenih delavcev, da se zaščitijo njihovi delovni pogoji in da se jih zaposli tam, kjer so potrebe največje. Ključnega pomena je uporaba diagnostike, testov in orodij e-zdravja, ki omogočajo spremljanje pacientov in medicino na daljavo. Za pomoč javnozdravstvenim službam pri zbiranju in uporabi anonimiziranih podatkov za sprejemanje informiranih odločitev so pomembne tudi ciljno usmerjene raziskave in inovativne rešitve. Kriza je izpostavila potrebo po zaščiti financiranja zdravstvenega sistema in sistema dolgotrajne oskrbe, ki veljata za področji, potrebni strukturne prenove. Pravočasno sprejetje in izvajanje novega Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, razširitev finančnih virov zdravstvenega sistema in oblikovanje finančnih rezerv bodo ublažili nihanja finančnih virov v gospodarskem ciklu. Odsotnost zakona o dolgotrajni oskrbi omejuje sposobnost Slovenije za boj proti izbruhu COVID-19 v najbolj prizadetih okoljih za oskrbo. Ker so starejši, invalidi in osebe s kroničnimi boleznimi izpostavljeni večjemu tveganju, da zaradi virusa resno zbolijo, so potrebna nadaljnja znatna prizadevanja za zagotovitev kakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe, ki bodo dobro povezane z zdravstvenimi storitvami.
- (20) Zaradi zdravstvene in gospodarske krize, ki jo je povzročil izbruh COVID-19, sta slovenski trg dela in sistem socialne zaščite pod največjim pritiskom doslej. Glede na napoved Komisije naj bi se brezposelnost v letu 2020 povišala na 7 %, leta 2021 pa ponovno znižala na 5,1 %. Za omejitev hitrega naraščanja brezposelnosti v najbolj prizadetih sektorjih je Slovenija sprejela celovit odziv politike, ki združuje preventivne ukrepe z ukrepi za lažji hiter ponovni vstop delavcev na trg dela. Ključni odzivi politike, izvedeni v posvetovanju s socialnimi partnerji, bi se morali osredotočiti na doseganje trajnega in pravičnega okrevanja, in sicer s krepitvijo obstoječih aktivnih politik zaposlovanja in shem za ohranitev delovnih mest, vključno s shemami krajšega delovnega časa, in uvedbo drugih vrst časovno omejene podpore za podjetja, kot so subvencije za plače in oprostitve plačila prispevkov za socialno varnost. Ti ukrepi bi pomagali zmanjšati izgubo dohodka za vse delavce, tudi tiste z nestandardnimi oblikami zaposlitve, kot tudi za samozaposlene. Prožne ureditve dela, vključno s prožnostjo na delovnem mestu (npr. določbe o delu na daljavo), prožnost glede delovnega časa (npr. določbe o gibljivem delovnem času) in prožnost v delovnih organizacijah (npr. interne storitve podjetij) lahko znatno podpirajo zaposlenost v času omejitev gibanja in ko bo gospodarska aktivnost ponovno vzpostavljena. Spodbujanje podjetniškega duha bo ključnega pomena za ponovni zagon gospodarstva in potrebne prilagoditve po krizi. Zato je še posebej pomembno podpirati samozaposlene z

zmanjšanjem upravnega bremena in blaženjem njihovega slabšega finančnega položaja v primerjavi z zaposlenimi.

- (21) Za ublažitev socialnih posledic te krize je bistveno, da Slovenija še naprej zagotavlja ustrezen sveženj socialnih prejemkov in nadomestil. Zato bo treba redno spremljati učinke krize na revščino. Posebno pozornost je treba nameniti starejšim, zlasti ženskam, pri katerih so bile stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti že pred krizo višje od povprečja EU. Spremembe pokojninske zakonodaje, ki jih je Državni zbor sprejel novembra 2019, naj bi izboljšale ustreznost pokojnin za nove upokojence, medtem ko sedanji upokojenci, vključno s tistimi, ki živijo na pragu revščine ali pod njim, od njih ne bodo imeli koristi. Dodatna finančna pomoč, ponujena organizacijam, ki so s svojim delom v prvih vrstah boja proti pandemiji COVID-19, bi zagotovila, da epidemija ne bi nesorazmerno prizadela ljudi, ki jim grozi socialna izključenost, in da bi bile krite njihove osnovne potrebe, kot so dnevni obroki in zdravstveno varstvo.
- (22) Aprila 2020 so bili uvedeni likvidnostni ukrepi za podjetja, vendar nekatera poslovno vzdržna podjetja, kot so manjša inovativna in hitro rastoča podjetja, nimajo ustreznih bonitetnih ocen, da bi bila upravičena do prej omenjenih poroštev za bančne kredite. Zlasti v državah, kot je Slovenija, kjer kapitalski trgi niso dovolj razviti, je morda potreben boljši dostop do alternativnih virov financiranja, vključno z lastniškimi finančnimi instrumenti (npr. tvegani kapital). Obstoječi instrumenti lastniškega kapitala, s katerimi razpolaga Slovenija, bi bili lahko način za usmerjanje sredstev za podporo tistim podjetjem, ki uspešno izstopajo iz krize, kot so inovativna mala in srednja podjetja, zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, podobno kot so jih načrtovale druge države članice. Uporaba zaščitnih ukrepov, določenih v pravilih EU, bo zagotovila, da te kapitalske injekcije ne bodo negativno vplivale na učinkovitost ali gospodarsko konkurenco podjetij.
- (23) Kriza zaradi COVID-19 je močno vplivala na sposobnost sicer poslovno vzdržnih podjetij in gospodinjstev za plačilo računov. Brez sprejetih ukrepov bi velikemu delu zasebnega sektorja grozila plačilna nesposobnost. Med likvidnostnimi ukrepi za podjetja je slovenska vlada uvedla 12-mesečni moratorij na odplačevanje bančnih kreditov za nefinančne družbe in gospodinjstva. Učinkovitost in uspešnost teh in podobnih ukrepov je treba skrbno oceniti in spremljati. Prav tako je treba hitro odpraviti morebitne škodljive učinke ukrepov, da bo ves čas zagotovljena finančna stabilnost.
- (24) Podjetja, ki so v težavah, zlasti manjša, potrebujejo ne le likvidnost in financiranje, ampak tudi podporno poslovno okolje. To vključuje hitro in nebirokratsko izvajanje ukrepov pomoči za omilitev posledic epidemije COVID-19, vendar je širše od tega. Visoko regulativno in upravno breme v državi ustvarja stroške, ki si jih podjetja v stiski v tem težkem obdobju preprosto ne morejo privoščiti. Zmanjšanje upravnega bremena, na primer v zvezi z dovoljenji, obveznostmi poročanja in davčnimi postopki, je učinkovit način za zagotovitev takojšnje, oprijemljive pomoči podjetjem, ne da bi to obremenilo nacionalni proračun in s tem posredno davkoplačevalce. Posodobitev pravil bo omogočila reguliranim poklicnim dejavnostim, da ponudijo bolj stroškovno učinkovite in inovativne storitve, ki jih podjetja zdaj potrebujejo. Slovenija je vzpostavila orodja za zmanjšanje upravnega bremena, vključno z „enotnim dokumentom“ in „MSP testom“. Ta orodja se zdaj lahko uporabljajo v čim večji meri, da se zagotovi takojšnja pomoč. Kriza bo dodatno otežila reševanje gospodarskih sporov in pregon gospodarskega kriminala. Tudi insolvenčni okvir se bo moral bolj osredotočiti na preprečevanje primerov insolventnosti, povezanih s krizo, na hitro

prenehanje poslovanja podjetij, ki niso poslovno vzdržna, ter na drugo priložnost za vpletene strani.

- (25) Za pospešitev gospodarskega okrevanja bo pomembno dati prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbujati zasebne naložbe, med drugim z ustreznimi reformami. Ena takšnih naložb bi lahko bila spodbujanje zelenega prehoda s trajnostnimi projekti, kot je preusmeritev s premogovnikov in proizvodnje električne energije iz premoga. Naložbe v zeleni prehod, kot so opisane v nacionalnem energetske in podnebnem načrtu Slovenije, lahko prinesejo kratkoročne spodbude za okrevanje in za srednjeročno obdobje po izbruhu COVID-19. To lahko vključuje povečanje sedanjega nizkega deleža obnovljivih virov energije, krepitev energetske infrastrukture, zmanjšanje onesnaženosti zraka, ki je v slovenskih krajih in mestih nad povprečjem EU, krepitev krožnega gospodarstva, podpiranje socialnega podjetništva in pospeševanje prizadevanj za omejitev možnih učinkov za regije in sektorje, ki jih bo prehod najbolj prizadel. Sedanje zmanjšanje emisij bo kratkotrajno, če v paketih za oživitve ne bo zadostna pozornost namenjena naložbam v čisto energijo in podnebnim naložbam, kar bi povzročilo, da bi Slovenija zaostala za svojimi podnebnimi cilji. Načrtovanje programov Sklada za pravični prehod za obdobje 2021–2027 bi Sloveniji lahko pomagalo nasloviti nekatere izzive, ki jih prinaša prehod na podnebno nevtravno gospodarstvo, zlasti na območjih iz Priloge D k poročilu o državi. To bi Sloveniji omogočilo, da navedeni sklad čim bolj izkoristi.
- (26) Za okrevanje gospodarstva, ki upošteva načelo trajnosti, bodo potrebne naložbe za nadaljnji razvoj trajnostnega prometa ter za podporo javnemu potniškemu prometu in trajnostnim povezavam, zlasti železniškim. Kriza zaradi COVID-19 je povzročila dodatne izzive za tovorni in tranzitni promet in čeprav je Slovenija sprejela potrebne ukrepe ter omogočila pretok blaga, zlasti kritičnega, bo to negativno vplivalo na gospodarsko rast države.
- (27) Kot del strategije za izstop in okrevanje bo pomembno podpirati naložbe v raziskave in inovacije, ki so ključni dejavnik produktivnosti in gospodarske rasti. Tudi pred krizo je bila Slovenija ocenjena le kot „zmerna inovatorka“, kar upočasnjuje njena prizadevanja za dohitevanje najuspešnejših držav. Poslovni sektor je odgovoren za 75 % izdatkov za raziskave in razvoj. Upad gospodarske rasti zdaj ponovno ogroža raziskave in razvoj ter inovacije podjetij. Razmeroma nizke stopnje inovacij, zlasti v malih in srednjih podjetjih, upočasnjujejo razvoj in širjenje inovativnih poslovnih procesov in rešitev, ki so potrebne v razmerah krize zaradi COVID-19. Treba je vlagati v inovativna mala in srednja podjetja, vključno z zagonskimi, katerih dejavnosti vključujejo nastajajoče tehnologije in prelomne inovacije, da bi lahko okrepila proizvodnjo. Sodelovanje med akademsko sfero in podjetji je večinoma omejeno na srednje- in visokotehnološke sektorje. Učinkovitost pisarn za prenos znanja, ki jih ustanovijo raziskovalne organizacije in visokošolske ustanove, je precej neenakomerna. Povezave med univerzami in podjetji so bistvene za uspešno pretvorbo znanja v inovacije, izboljšanje uspešnosti raziskav in inovacij v državi ter spodbujanje gospodarske rasti. Javna poraba za raziskave in razvoj je bila skromna in delno odvisna od strukturnih skladov EU. Za okrevanje po tej krizi bo treba dati prednost javnim naložbam v raziskave in inovacije, vključno s tehnološkimi in uporabnimi raziskavami.
- (28) Digitalna preobrazba bo ključna za okrevanje gospodarstva po krizi. Potencial države na tem področju se je pokazal s hitro uvedbo sistemov dela na daljavo in rešitev spletne trgovine, ki so jih nekatera slovenska podjetja uvedla na začetku krize. Večja digitalizacija poslovnih modelov in proizvodnih procesov bi te spremembe razširila na

več sektorjev gospodarstva. Slovenija lahko gradi na obstoječem znanju in odličnih zmogljivostih na področju robotike, umetne inteligence in blokovne tehnologije, da bi podprla širitev digitalizacije na manj napredne, tradicionalne panoge. Ponovna uporaba širokega nabora podatkov javnega sektorja, ki so trenutno na voljo, bi lahko podprla inovacije in gospodarstvo masovnih podatkov. Izboljšanje digitalnih znanj in spretnosti delavcev bi lahko razmeroma hitro povečalo njihovo zaposljivost in podprlo gospodarsko okrevanje. Uvedba uporabniku prijaznih storitev e-uprave in digitalnih javnih storitev bi pomagala dodatno zmanjšati upravno breme za podjetja. Čeprav so že na voljo številne spletne javne storitve, bodo za njihovo uporabo s strani posameznikov in podjetij potrebna prizadevanja za povečanje zaupanja ljudi v spletne transakcije in njihovo varnost (npr. uvedba nacionalnega elektronskega identifikatorja, kibernetске varnosti in funkcij v zvezi z zasebnostjo). Hitre in zanesljive širokopasovne povezave (fiksne in mobilne), tudi na podeželju, so nujne za razvoj ključnih spletnih socialnih in gospodarskih storitev. Uvedba 5G je odvisna od pravočasne dodelitve spektra 5G.

- (29) Redni pouk za vse stopnje izobraževanja je bil v času omejitev gibanja zaradi izbruha COVID-19 nadomeščen z učenjem na daljavo. Spletno učenje zahteva ustrezno digitalno infrastrukturo, izobraževalno gradivo in učitelje, ki imajo potrebna znanja in podporo za učinkovito poučevanje. Vsem učencem, zlasti ranljivim skupinam, vključno z invalidi in učenci s podeželskih območij, je treba zagotoviti ustrezen dostop do učenja na daljavo ter zadovoljivih digitalnih znanj in spretnosti, da bodo lahko v celoti izkoristili učenje na daljavo. Digitalna znanja in spretnosti bi morala imeti vidnejšo vlogo v šolskih učnih načrtih in programih, da se izboljša usposobljenost zaposlenih. To bi omogočilo širšo uporabo dela na daljavo in digitalnih storitev, boljše usklajenost digitalnih znanj in spretnosti z zahtevami trga dela ter vključevanje ranljivih skupin, kot so starejši ali ljudje, ki živijo na podeželskih območjih.
- (30) Medtem ko se letošnja priporočila za posamezne države osredotočajo na blažitev socialno-ekonomskih posledic pandemije in spodbujanje gospodarskega okrevanja, so priporočila iz leta 2019, ki jih je Svet sprejel 9. julija 2019, zajemala tudi reforme, ki so bistvene za reševanje srednje- do dolgoročnih strukturnih izzivov. Lanska priporočila še vedno veljajo in se bodo še naprej spremljala skozi celoten cikel evropskega semestra v prihodnjem letu. To velja tudi za priporočila glede gospodarskih politik v zvezi z naložbami. Ta bi bilo treba upoštevati pri strateškem načrtovanju programov kohezijske politike po letu 2020, vključno z ukrepi za ublažitev posledic krize in izhodnimi strategijami v zvezi z njo.
- (31) Evropski semester določa okvir za nadaljnje usklajevanje ekonomskih politik in politike zaposlovanja v Uniji, ki lahko prispeva k trajnostnemu gospodarstvu. Države članice so v svojih nacionalnih reformnih programih za leto 2020 ocenile napredek pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja OZN. Z zagotavljanjem polnega izvajanja spodaj navedenih priporočil bo Slovenija prispevala k napredku pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja in k skupnim prizadevanjem za zagotovitev konkurenčne trajnostnosti v Uniji.
- (32) Tesno sodelovanje med gospodarstvi v ekonomski in monetarni uniji je ključno za hitro okrevanje od gospodarskih posledic COVID-19. Slovenija bi morala kot država članica, katere valuta je euro, in ob upoštevanju političnih smernic Euroskupine poskrbeti, da bodo njene politike še naprej skladne s priporočili za euroobmočje in usklajene s politikami drugih držav članic euroobmočja.

- (33) V okviru evropskega semestra za leto 2020 je Komisija izvedla izčrpno analizo ekonomske politike Slovenije in jo objavila v poročilu o državi za leto 2020. Prav tako je ocenila program stabilnosti za leto 2020, nacionalni reformni program za leto 2020 in ukrepanje po priporočilih, ki jih je Slovenija prejela v prejšnjih letih. Glede na to, da je treba okrepiti splošno ekonomsko upravljanje Unije tako, da se prispevek na ravni Unije vključi v prihodnje nacionalne odločitve, Komisija pri svoji oceni ni upoštevala le pomena teh programov za vzdržno fiskalno in socialnoekonomsko politiko v Sloveniji, ampak tudi njihovo skladnost s pravili in smernicami Unije.
- (34) Svet je ob upoštevanju navedene ocene preučil program stabilnosti za leto 2020, njegovo mnenje⁹ pa je izraženo zlasti v priporočilu 1 spodaj –

PRIPOROČA, da Slovenija v letih 2020 in 2021 ukrepa tako, da:

1. v skladu s splošno odstopno klavzulo sprejme vse potrebne ukrepe za učinkovit odziv na epidemijo, ohranitev gospodarstva in podporo okrevanju, ki bo sledilo; če gospodarske razmere to omogočajo, izvaja fiskalne politike, namenjene doseganju preudarnih srednjeročnih fiskalnih položajev in zagotavljanju vzdržnosti dolga ob krepitvi naložb; zagotovi odpornost zdravstvenega sistema in sistema dolgotrajne oskrbe, med drugim z zagotavljanjem zadostne oskrbe s kritično medicinsko opremo in odpravo pomanjkanja zdravstvenih delavcev;
2. zagotovi ustrezno nadomestilo dohodka in socialno zaščito; ublaži učinek krize na zaposlenost, med drugim z okrepitvijo shem krajšega delovnega časa in s prožnimi ureditvami dela; poskrbi, da bodo ti ukrepi zagotavljali ustrezno zaščito za delavce z nestandardnimi oblikami zaposlitve;
3. nadaljuje hitro izvajanje ukrepov za zagotavljanje likvidnosti in financiranja podjetjem in gospodinjstvom ter zmanjšanje upravnega bremena; da prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbuja zasebne naložbe v podporo gospodarskemu okrevanju; osredotoči naložbe na zeleni in digitalni prehod, zlasti na čisto in učinkovito proizvodnjo in rabo energije, okoljsko infrastrukturo, trajnostni promet, raziskave in inovacije ter uvajanje omrežja 5G; spodbuja digitalne zmogljivosti podjetij ter krepi digitalna znanja in spretnosti, e-trgovino in e-zdravje.

V Bruslju,

Za Svet
Predsednik

⁹ V skladu s členom 5(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97.